College van Gedeputeerde Staten
Statenvoorstel

DATUM	25-5-2021	NUMMER PS	PS2021MM06
DOMEIN	SLO	COMMISSIE	Milieu en Mobiliteit
STELLER	Eginhard Rot	TELEFOONNUMMER	06-42547862
DOCUMENTUMNUMMER	UTSP-997885275-16343	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Onderwerp **:** Regionale Energiestrategieën 1.0 Amersfoort en Foodvalley

Bijlage(n): 1. RES 1.0 regio Amersfoort met bijbehorende bijlagen
2. RES 1.0 regio Foodvalley met bijbehorende bijlagen
3 Infographic participatie

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

1. de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Amersfoort en de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Foodvalley vast te stellen;

2. in te stemmen met inzending van de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Amersfoort en de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Foodvalley naar het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NP RES);

3. GS op te dragen om in overleg met de regionale partners de uitwerking en realisatie van de RES´en vorm te geven, te bewaken en te faciliteren binnen de kaders van de Omgevingsvisie, (interim) Omgevingsverordening en de tijdslijnen van het Klimaatakkoord;

4. GS op te dragen om, na overleg met de RES-partners, medio 2022 een tussenbalans op te stellen en voor te leggen aan Provinciale Staten en daarin inzicht te geven of dan ook:
    a. de plannen voldoende robuust zijn, zoeklocaties voldoende concreet zijn, de aansluitbaarheid op het net geborgd is, de verhouding zon en wind voldoende geoptimaliseerd is, en er in voldoende mate zicht is op een zorgvuldige ruimtelijke inpassing,
    b. nadere participatie heeft plaatsgevonden en/of initiatieven van onderop ingebracht en benut zijn en er zicht is op minimaal 50% lokaal eigendom
    c. per locatie afspraken zijn gemaakt met de betreffende gemeente(n) over de planologische besluitvorming en vergunningverlening, gericht op zorgvuldige en tijdige besluitvorming
    d. er voldoende aanvullende locaties zijn als compensatiemogelijkheden voor planuitval
    e. afhankelijk van de inzichten onder a tot en met d: of inzet van provinciale ruimtelijke instrumenten op specifieke locaties gewenst of noodzakelijk is

Inleiding

Klimaatverandering is een van de grootste uitdagingen van deze tijd, en de daarmee verbonden energietransitie is een van de majeure opgaven voor onze provincie. Met het vaststellen van de Regionale Energiestrategieën (RES) zetten wij een grote stap om deze transitie in de provincie Utrecht voor het onderdeel elektriciteit en regionale warmtebronnen vorm te geven.

Context

De RES'en vloeien voort uit de internationale en nationale verplichtingen om de klimaatverandering te beperken. De opgave voor de RES'en is vastgelegd in het Klimaatakkoord uit 2019, dat door het IPO namens de provincies is ondertekend. Uw Staten hebben op 6 november 2019 ingestemd met de maatregelen betrekking hebbend op de opgaven in de provincie Utrecht (PS2019MM04). De RES'en zijn hier onderdeel van. In het Klimaatakkoord is ook vastgelegd dat uiterlijk 1 juli 2021 de RES'en versie 1.0 door alle partners in de regio's worden vastgesteld. Uw Staten hebben eerder op 23 september 2020 na bespreking van de 3 concept-RES'en ingestemd met verzending naar het Nationaal Programma RES (NPRES). Het voorstel tot het vaststellen van de definitieve RES 1.0 van RES regio Amersfoort en RES regio Foodvalley ligt nu aan u voor.

In de RES regio U16 bleek recent meer tijd nodig te zijn om het proces inhoudelijk af te ronden. De RES regio U16 heeft, met handhaving van de ambitie, het proces van afronding drie maanden verschoven. Dit betekent dat het vaststellen van de RES regio U16 in de gemeenteraden, algemeen besturen van waterschappen en Provinciale Staten zal plaatsvinden in september/begin oktober 2021. Het voorstel voor het vaststellen van de RES regio U16 zal u naar verwachting begin juli 2021 bereiken, en kan in september worden geagendeerd. Dít voorstel beperkt zich daarom tot RES regio Amersfoort en RES regio Foodvalley.

Met het akkoord van Parijs is in 2015 internationaal vastgelegd dat overheden maatregelen zullen nemen om de klimaatverandering te beperken tot maximaal 2 graden Celsius, en bij voorkeur tot 1,5 graad Celsius. Dit internationale commitment is vertaald naar Europees (EU), Nederlands en regionaal en lokaal commitment.

- In Nederland is het commitment van het Akkoord van Parijs vertaald in het Klimaatakkoord (2019) en de Klimaatwet (2019), waarbij is afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990, en in 2050 met 95%. In 2050 zullen geen fossiele brandstoffen meer worden gebruikt. In het Klimaatakkoord is tevens vastgelegd dat per jaar 1,5 % energiebesparing moet worden bereikt, en dat in 2030 op zee 49 TeraWattuur (TWh), en op land 35 TWh aan duurzame elektriciteit per jaar grootschalig zal worden opgewekt met zonne- en windenergie. Daarnaast verwacht men nog 7 TWh per jaar aan kleinschalig zonne-energie op dak op te kunnen wekken. Wanneer deze doelstellingen worden gehaald, zal circa 70% van de totale elektriciteitsvraag in ons land in 2030 opgewekt worden uit zon en wind.
- In het Klimaatakkoord is tevens afgesproken dat in 30 regio's Regionale Energiestrategieën zullen worden opgesteld om het doel van 35 TWh grootschalige opwek op land in 2030 te kunnen halen met grootschalige zonne- en windenergie. Daarnaast is afgesproken dat elke regio een Regionale Structuurvisie Warmte (RSW) oplevert, als onderdeel van de RES.
- In de regio's werken gemeenten, provincie(s) en waterschappen op basis van het Klimaatakkoord als gelijkwaardige partners samen. Aan de afzonderlijke regio's zijn vanuit het Rijk geen taakstellingen opgelegd. Er is gekozen voor een bottom-up proces waarbij de regio's is gevraagd een bod te doen van wat men in de regio's zou kunnen bijdragen aan het nationale doel. De decentrale overheden hebben hiermee gezamenlijk de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen om te borgen dat deze opgave tijdig wordt gerealiseerd. In elke regio zitten netbeheerders aan tafel die het bod doorrekenen en een netimpactanalyse opstellen. Als de som van de boden niet voldoende zou zijn, zou een proces van

intensivering moeten plaatsvinden (“route 35”). Op basis van de PBL-analyse van de concept-RES’en is Route 35 vooralsnog niet nodig. De RES-regio’s is gevraagd om op uiterlijk 1 juni 2020 (later vanwege corona verschoven naar 1 oktober 2020) een concept RES op te leveren, en op 1 juli 2021 de definitieve RES 1.0.

- De opgave voor RES 1.0 zal ingevuld worden met de bestaande technieken om elektriciteit op te wekken uit zon en wind. Dit is vastgelegd in Handreiking 1.0 en 1.1 van NPRES. Voor 2030 zijn geen andere opties beschikbaar. Kernenergie zal geen rol kunnen spelen vóór 2030. Elke twee jaar zal de RES worden geactualiseerd; medio 2023 zal de RES 2.0 door de partners worden opgeleverd.
- In de Europese Unie is recent overeenstemming bereikt over een Europese Klimaatwet met het doel om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 55% terug te dringen ten opzichte van 1990. Het is nog niet duidelijk of de Nederlandse doelen daardoor moeten worden aangescherpt en wat dit dan betekent voor de voor de verschillende sectoren.

<u>De rol van de provincie bij de totstandkoming van RES 1.0</u>

De provincie is actief betrokken bij het opstellen van de RES en heeft de totstandkoming op meerdere wijzen ondersteund:

- <u>Ruimte bieden voor lokale zoekprocessen, binnen provinciale ruimtelijke kaders</u>

Wij hebben de ruimte gegeven aan (samenwerkende) gemeenten voor lokale zoekprocessen, en daarbij de landelijke ambitie van 35 TWh actief ingebracht. Dit heeft geresulteerd in een stevig bod in beide RES’en, met een wezenlijke bijdrage aan de landelijke opgave.
De ambities ten aanzien van duurzame energie hebben uw Staten vastgelegd in onze Omgevingsvisie provincie Utrecht. De Provinciale omgevingsvisie Utrecht benoemt de wettelijke mogelijkheid van het inzetten van het provinciale ruimtelijke instrumentarium.
De ruimtelijke randvoorwaarden voor zonnevelden en windenergie zijn door uw Staten vastgelegd in de Interim Omgevingsverordening. Nieuwe locaties voor zon en wind worden beoordeeld op basis van de Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening. Ganzenrustgebieden en Natura 2000 gebieden zijn uitgesloten voor zon en wind. In veel andere gebieden gelden randvoorwaarden. Een aantal belangrijke randvoorwaarden (bijvoorbeeld NNN, weidevogelkerngebieden, stiltegebieden) hebben we middels een ‘toolkit’ actief onder de aandacht gebracht van gemeenten.

- <u>Financiële ondersteuning van de projectorganisaties</u>

In beide RES regio’s is door de partners een projectorganisatie opgezet. Het opzetten, instandhouden en faciliteren van een projectorganisatie kost natuurlijk geld. Wij hebben, in aanvulling op de Rijksbijdragen en gemeentelijke bijdragen voor de jaren 2020 tot 2023 middelen beschikbaar gesteld om de projectorganisaties te bemensen. Daarnaast hebben wij ook middelen beschikbaar gesteld voor procesondersteuning en voor particpatie.

- <u>Participatie en 50% lokaal eigendom</u>

Wij hebben aandacht gevraagd voor, en ondersteuning geboden aan participatieprocessen, die primair lokaal plaatsvinden, en bij het verankeren van 50% lokaal eigendom. Zoals toegezegd hebben wij een overzicht opgesteld van de doorlopen participatieprocessen. Dit is gebundeld in een infographic (zie bijlage 3) waarin per

gemeente en per RES regio de participatieactiviteiten zijn weergegeven. Wij hebben de training ‘Regie op inwonersparticipatie’ verzorgd; de RES organisaties en 17 gemeenten hebben hieraan deelgenomen. Ook hebben wij een aantal instrumenten ontwikkeld, zoals een Omgevingsscan en de Blauwdruk, die het participatieproces beschrijft vanuit de rol van gemeenten en een handleiding biedt per fase. De Blauwdruk bevat een overzicht van werkvormen voor participatie. We hebben een voorbeeld beleidskader ontwikkeld waarin richting gegeven wordt op het gebied van procesparticipatie, maar ook lokaal eigendom bij grootschalige energieopwekking. Via een “strippenkaart” kunnen gemeenten extern juridisch advies inwinnen over de haalbaarheid van hun beleidskader. Ten slotte hebben wij, zoals aan uw statencommissie toegezegd, de visualisatietools Windplanner en Tygron ter beschikking gesteld. De Windplanner is ingezet bij het proces in Rijnenburg en bij windpark Goyerbrug. Meerdere gemeenten hebben interesse getoond om gebruik te maken van deze visualisatietools voor participatietrajecten in zoekgebieden in de fase na het vaststellen van RES 1.0. Hiermee geven wij uitvoering aan motie 14 Maak RES Zichtbaar.

- Ondersteuning energiecoöperaties

De energiecoöperaties uit de provincie Utrecht hebben zich eind 2020 verenigd in koepelcoöperatie Energie van Utrecht. Deze koepelcoöperatie heeft een projectenbureau opgericht, met behulp van een kwartiermaker en een startsubsidie die beide mogelijk zijn gemaakt door ons. Lokale energieprojecten kunnen sinds kort gebruik maken van het landelijke ontwikkelfonds voor energiecoöperaties, waarvoor ook wij middelen beschikbaar hebben gesteld. Met onze ondersteuning kunnen energiecoöperaties verder professionaliseren, en kunnen risico’s en aanloopkosten van projecten worden opgevangen. Hiermee zijn belangrijke randvoorwaarden ingevuld om samen met lokale organisaties de ambitie van minimaal 50% lokaal eigendom te kunnen realiseren, zoals we ook aan Uw Staten hebben toegezegd..

- Onderzoek naar potentie aardwarmte, aquathermie, en biogas

Ten behoeve van de Regionale Structuurvisie Warmte (RSW) doen wij verschillende onderzoeken.
In opdracht van de provincie wordt onderzoek gedaan naar de potentie van aardwarmte (dieper dan 500 meter). Daaronder valt ook de verkenning naar diepe en ultradiepe geothermie. In opdracht van de provincie wordt ook onderzoek gedaan naar de potentie van grootschalige aquathermie, waarbij warmte wordt gewonnen uit het oppervlaktewater bij meren en plassen, rivieren en grootschalige waterzuivering. Dit onderzoek is nagenoeg afgerond. Het onderzoek ‘Bio-energie in de provincie Utrecht’ is eind 2020 afgerond. Uw Staten zijn hier op 5 januari 2021 over geïnformeerd. In dit onderzoek is de potentie van biogas in kaart gebracht en is aangegeven onder welke randvoorwaarden biogas (aanvullend op bestaande wetgeving) op duurzame wijze ingezet kan worden. Deze randwaarden zijn opgenomen in de Omgevingsvisie en zijn verwerkt in het voorstel voor de Omgevingsverordening.

Korte beschrijving RES regio Amersfoort en RES regio Foodvalley

In de RES regio Foodvalley en de RES regio Amersfoort is in RES 1.0 het bod ten opzichte van de concept-RES concreter gemaakt. RES Foodvalley en RES Amersfoort hebben ook de voornemens per gemeente inzichtelijk gemaakt.

RES regio Amersfoort heeft al in de concept RES gekozen voor prioriteit voor zon op daken, en om zon en wind zoveel mogelijk langs infrastructuur te ontwikkelen, en om bedrijfsterreinen en defensieterreinen te benutten. Ook wordt ingezet op zoveel mogelijk lokaal eigendom. Het bod van de RES regio Amersfoort is opgebouwd uit tredes: 1. Gerealiseerd, 2. In uitvoering, 3. In onderzoek, en 4. In verkenning, in oplopende mate van

onzekerheid. RES regio Amersfoort heeft er voor gekozen om de mogelijkheden voor zon op dak maximaal te benutten, maar er is ook zon op land en wind nodig. RES Amersfoort conformeert zich expliciet aan de afspraak uit het Klimaatakkoord dat vergunningen voor alle projecten moeten voor 1 januari 2025 verleend zijn.
Daarnaast is er een “bod van onderop” gedaan door de Natuur- en Milieufederatie Utrecht, koepelorganisatie Energie Samen, en een aantal andere organisaties, waardoor aanvullende locaties in beeld zijn gekomen. In de RES regio Amersfoort zijn ten opzichte van de concept-RES een aantal andere keuzes gemaakt omdat vanwege beperkingen door onder meer de radar van Defensie geen turbines op de Leusderheide kunnen worden gesitueerd. Dit is deels gecompenseerd door nieuwe zoekgebieden voor wind langs de A28, en langs de spoorlijn Utrecht-Amersfoort. Deze laatste zoekgebieden liggen in of bij Natuur Netwerk Nederland (NNN). Nadere uitwerking en onderzoek zijn nodig om te bezien of deze windlocaties verenigbaar zijn met de regels voor het NNN uit de Interim Omgevingsverordening, bijvoorbeeld met de meerwaardebenadering. Voor alle locaties, ook buiten NNN, geldt dat onderzocht moet worden wat de effecten op aanwezige soorten zullen zijn, zodat duidelijk wordt of toestemming verleend kan worden (ontheffing of vergunning) op grond van de Wet natuurbescherming.

In de RES Amersfoort wordt ook een doorkijk gegeven naar locaties voorbij 2030. Hierbij wordt ook een Natura 2000 locatie (nog) niet uitgesloten: wind en zon op het Eemmeer. Deze mogelijkheid valt niet binnen de huidige RES doelstelling (tot en met 2030), er is ook geen opbrengst aan toegerekend en het valt dus niet onder de maatregelen waarover in deze RES 1.0 wordt besloten. Wij zien voor opwek op deze locaties ook geen ruimte; de strijdigheid met het provinciaal beleid is door ons benoemd en is expliciet vermeld in de RES regio Amersfoort.

Trede 1 tot met 4 geeft een potentiële ruimte aan van 0,959 TWh [1] [2] per jaar. Alles bij elkaar is het voldoende om vertrouwen te hebben dat de RES regio Amersfoort het bod van 0,5 TWh per jaar gestand zal doen.

De regio Amersfoort ziet voor de Regionale Structuurvisie Warmte mogelijkheden voor aquathermie en geothermie. In RES 2.0 (juli 2023) zal dat nader zijn uitgewerkt. Een regionale structuurvisie warmte RSW is pas aan de orde als de potentie van deze bronnen bewezen is. De potentie van deze bronnen hangt sterk af van de aanwezige concentratie van de warmtevraag en de nabijheid van de warmtebron. De collectieve warmtesystemen zullen vooralsnog een lokaal karakter hebben.

De RES regio Foodvalley heeft het bod opgebouwd uit 1. Bestaand en pijplijn en 2. Voornemens en mogelijkheden, uitgesplitst naar de afzonderlijke gemeenten.
RES regio Foodvalley heeft een bod van 0,75 TWh, maar streeft naar een bijdrage van 1 TWh door te blijven zoeken naar aanvullende mogelijkheden. De RES onderschrijft dat vergunningen voor windprojecten voor 1 januari 2025 verleend moeten zijn. In de RES is er voor gekozen om alles op alles te zetten om geschikte daken en ‘restgronden’ voor zonnepanelen te gebruiken. Om versnippering van windlocaties te voorkomen, is gekozen voor energieclusters bij snelwegen en bedrijventerreinen.

Er komt in regio Foodvalley een versnellingsprogramma op isolatie en energiebesparing (1,5% besparing per jaar). Dit versnellingsprogramma wordt in nauw overleg met de provincies Gelderland en Utrecht opgepakt.

Het bod van RES regio Foodvalley geeft, als alle voornemens en mogelijkheden optellen, een ruimte van maximaal 0,96 TWh [3] per jaar. Daarmee heeft RES regio Foodvalley naar onze mening het bod voldoende onderbouwd.

[1] Potentiële ruimte RES regio Amersfoort 0,959 TWh en potentiële ruimte RES regio Foodvalley 0,96 TWh zijn toevallig vrijwel van dezelfde orde grootte
[2] Het getal van 0,959 TWh is zónder de opwek met drijvende zonnepanelen of windturbines in het Eemmeer
[3] Potentiële ruimte RES regio Amersfoort 0,959 TWh en potentiële ruimte RES regio Foodvalley 0,96 TWh zijn toevallig vrijwel van dezelfde orde grootte

RES regio Foodvalley verwacht in de Regionale Structuurvisie warmte (RSW) het grootste deel van de warmtevraag via elektriciteit op te lossen; er zijn maar weinig bovenlokale warmtebronnen. Collectieve warmtenetten kunnen wellicht wel worden gevoed met lokale bronnen. Er zijn vijf warmteclusters geschikt voor een groter warmtenet. Waterstofgas en biogas zal slechts beperkt beschikbaar zijn voor de gebouwde omgeving. Kansen voor onder meer aquathermie en (ultra)diepe geothermie voor warmteclusters worden verkend.

In de RES regio Foodvalley en RES regio Amersfoort zijn afspraken opgenomen over het gezamenlijk in te vullen vervolgproces. IJkomenten zijn vastgelegd waarop de voortgang wordt gemonitord, en als doelen niet worden gehaald of inzichten conflicteren zal een vooraf afgesproken escalatieprocedure worden gevolgd vanuit de wil om er samen uit te komen. De RES regio Foodvalley wil na besluitvorming het gezamenlijke commitment vastleggen in een document met afspraken waaraan alle betrokken stakeholders en overheden zich verbinden. RES regio Amersfoort heeft ijkmomenten en een escalatiemechanisme al in RES 1.0 opgenomen.

Juridische en andere relevante kaders

Dit voorstel vindt zijn grondslag in het Klimaatakkoord en de Klimaatwet. Gedeputeerde Staten zijn op grond van artikel 158, eerste lid onder b van de Provinciewet betrokken bij het opstellen van de RES'en. Zij handelen daarbij in overeenstemming met artikel 2 van de Klimaatwet.

De RES is een strategische verkenning. De opgaven en ambities uit de RES krijgen juridische status in de verankering in het instrumentarium van de Wet Ruimtelijke Ordening of de Omgevingswet. In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat de RES 1.0 bestuurlijk wordt vastgesteld door de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen. Daarmee kan RES 1.0 juridisch worden geduid als zelfbinding van de besturen die de RES hebben vastgesteld.

De inzet van onze provincie bij het opstellen en uitvoeren van de RES'en past binnen het Programmaplan Energietransitie 2020-2025 (Programmalijn 2 Duurzame energie) en de programmabegroting 2021 (Beleidsdoel 4.2 Het ruimtelijk kader wordt gevormd door de Omgevingsvisie provincie Utrecht en Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht, vastgesteld door uw Staten op 10 maart 2021).

De werkwijze bij het opstellen van de RES'en is vastgelegd in de handreiking 1.0 (december 2018) en 1.1 (oktober 2019) van het Nationaal Programma RES (NPRES), opgesteld met het Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen. De manier van samenwerken met regionale partners is vastgelegd, de participatiemomenten, en de wijze en momenten van besluitvorming. In de handreiking is vastgelegd dat RES 1.0 op uiterlijk 1 juli 2021 wordt vastgesteld en deze daarna door de RES regio wordt doorgeleid naar het NPRES.

Vanaf 2022 zal de Omgevingswet het juridische kader bieden voor de maatregelen die zijn opgenomen in RES 1.0, en die nodig zijn om het bod van RES 1.0 te realiseren. De Elektriciteitswet regelt de bevoegdheid van Rijk, provincie en gemeente bij vergunningverlening voor opwek van duurzame energie; installaties voor de opwek van windenergie tussen 5 en 100 MW vallen in principe onder de vergunningverlenende bevoegdheid van de provincie, maar kunnen worden gedelegeerd aan een gemeente.

Voor RES 1.0 is volgens NPRES geen MER verplicht.

Argumentatie

Alle overheden, Europees, nationaal, provinciaal en lokaal, zijn verantwoordelijk voor het klimaatbeleid in het eigen domein. Ook de provincie Utrecht heeft klimaatdoelen vastgelegd. Met het vaststellen van de RES 1.0 geven wij invulling aan een belangrijk deel van ons klimaatbeleid. De beide RES'en geven een adequaat en proportioneel antwoord op de vraag uit het Klimaatakkoord om een bod te doen. Daarbij hebben wij bij het opstellen van de RES'en met name gelet op de volgende punten:

- De boden zijn realistisch en robuust

Zowel RES regio Amersfoort als RES regio Foodvalley bieden voldoende mogelijkheden om het bod van 0,5 respectievelijk 0,75 TWh gestand te doen. Het bestuurlijk commitment is aanwezig, de potentie voor zon op dak is in kaart gebracht en er zijn locaties en zoekgebieden voor grootschalige opwek met zon en wind op land geïdentificeerd. In beide RES'en is sprake van een aanvullende zoekopgave om de compensatiemogelijkheid bij eventuele planuitval en daarmee de robuustheid van het bod te borgen. Wij hebben vertrouwen dat de partners deze zoekopgave continu aandacht blijven geven. Mocht door planuitval en door het uitblijven van aanvullende locaties de haalbaarheid onder druk komen staan, dan zullen wij - conform de Omgevingsvisie provincie Utrecht [4] – nagaan of logische locaties die passen binnen de Interim Omgevingsverordening voor met name windenergie worden benut. Lokale initiatieven betrekken we daar ook bij. Daarmee is, en blijft het bod robuust, tegenvallers kunnen worden opgevangen. Tegelijk ligt hier ook nog een uitdaging. De locaties en zoekgebieden moeten verder worden geconcretiseerd. Hiervoor zijn nadere uitwerkingen, onderzoeken en zorgvuldige participatieprocessen noodzakelijk.

- Ruimtelijk inpasbaar en oog voor ruimtelijke kwaliteit

De RES regio Amersfoort en Foodvalley hebben in een ruimtelijke zoektocht, rekening houdende met de randvoorwaarden voor inpassing en ruimtelijke kwaliteit voldoende potentiële locaties opgeleverd. In de categorie "trede 4 Verkenning" (Amersfoort) respectievelijk de categorie "Voornemens en mogelijkheden" (Foodvalley) zitten voldoende alternatieve mogelijkheden. De locaties uit het bod voldoen aan de ruimtelijke randvoorwaarden zoals gesteld in de Omgevingsvisie provincie Utrecht en de Interim Omgevingsverordening , met als kanttekening dat in sommige gebieden ("onder voorwaarden") nog nader onderzoek moet plaatsvinden. Het gaat hierbij onder andere om inpasbaarheid in het NNN en de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). Bij de inpasbaarheid wordt ruimtelijke kwaliteit mee gewogen: beide RES'en zijn gebaseerd op een analyse van het landschap en hebben gekozen voor het zo veel mogelijk concentreren van opwek langs infrastructuur en op bedrijventerreinen en een maximale inzet op zon op dak..

- Participatie heeft plaatsgevonden

Bij de start van het RES proces zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de burgers worden betrokken bij de totstandkoming van de RES. Een zorgvuldige participatie is immers essentieel om de bekendheid van, en het draagvlak voor de RES te vergroten. Regionaal is afgesproken dat de participatie en de communicatie primair lokaal wordt georganiseerd. Daarbij heeft elke gemeente haar eigen werkwijze gekozen. Veel gemeenten hebben uitnodigingskaders of zoekgebieden met actieve participatie van inwoners opgesteld. Alle gemeenten hebben met hun inwoners gesproken over de gemeentelijke bijdrage aan het gezamenlijke RES-bod.

[4] Paragraaf 4.3 van de Omgevingsvisie provincie Utrecht: *Mochten binnen het tijdspad voor de RES'en in een gemeente de afgesproken doelen niet gehaald worden en logische locaties niet benut worden, dan zijn wij bereid ons volledige instrumentarium uit de Omgevingswet in te zetten, teneinde voldoende duurzame energie opwek te realiseren.*

In de regio Amersfoort lag de nadruk in de aanloop richting de Concept-RES op regionale participatie. Na het vaststellen van de Concept-RES is de focus verschoven naar lokale participatie. Bijna alle gemeenten zijn aan de slag gegaan om een lokaal uitnodigingskader te ontwikkelen voor initiatieven op het gebied van zon- en windenergie. De gemeente Amersfoort heeft al eerder een uitnodigingskader vastgesteld.

De Regio Foodvalley heeft naast lokale participatie op een innovatieve manier ingezet op regionale participatie. Het regionale proces is aangestuurd door het “stakeholderoverleg” waarin naast overheden ook andere maatschappelijke partijen hebben samengewerkt. Ook is representatieve vertegenwoordiging van de inwoners via het burgerforum aangesloten in het stakeholdersoverleg. Het burgerforum gaf onafhankelijk advies vanuit het belang van inwoners. Burgerforumleden namen namens het burgerforum deel aan de Stakeholdertafel. Daar kon alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Alle adviezen van het burgerforum zijn overgenomen. Het burgerforum adviseerde vanuit het belang van de inwoners uit Regio Foodvalley. Daarom vroeg Regio Foodvalley in een online raadpleging aan alle inwoners wat zij belangrijk vinden bij het duurzaam opwekken van energie in de regio. Meer dan 5000 motivaties, ideeën en argumenten kwamen daarop in januari binnen.

De participatie is vanzelfsprekend niet klaar met het vaststellen van RES 1.0. Bij de concretisering van zoeklocaties en bij verankering van locaties via het omgevingsinstrumentarium zal opnieuw participatie plaatsvinden.

- Netimpact is in kaart gebracht

In beide RES regio’s is door de netwerkbedrijven een netimpact-analyse opgesteld. Daarbij is gekeken naar de inspanningen en investeringen die nodig zijn om het netwerk aan te passen voor het bod, en de haalbaarheid daarvan.

De netimpact-analyse van RES Foodvalley geeft aan dat de benodigde investeringen haalbaar zijn, maar pleit tevens voor een optimalisatieslag in de komende fase. De analyse pleit voor het nog meer ruimtelijk samenbrengen van de opwek van zon en wind, en het nog meer ruimtelijk samenbrengen van opwek en afname. Door deze beide maatregelen wordt het net efficiënter benut.

De netimpact-analyse van RES Amersfoort geeft aan dat de afzonderlijke knelpunten oplosbaar zijn. Er moet echter wel een optimalisatie plaatsvinden. Wind- en zoninitiatieven langs de A12 zijn alleen aansluitbaar op het net als ze worden afgestemd op initiatieven in de aangrenzende RES regio’s U16 en Foodvalley.

In beide boden wordt geconstateerd dat de verhouding zon en wind niet optimaal is. Met een groter aandeel wind zijn wezenlijk minder investeringen in de uitbouw van het netwerk nodig. Dat betekent dat het aandeel wind idealiter vergroot zou moeten worden.

Beide boden zijn realiseerbaar, maar er zal in de komende tijd aandacht moeten zijn voor optimalisatie en het zo efficiënt mogelijk benutten van het netwerk.

Conclusie
De beide RES’en geven een adequaat en proportioneel antwoord op de vraag uit het Klimaatakkoord om een bod te doen. De boden doen recht aan de urgentie en aan de mogelijkheden van de regio’s. De hoogte van het bod, de onderbouwing daarvan, de robuustheid en de mogelijkheden om planuitval te compenseren beoordelen wij positief. De ruimtelijke uitwerking strookt op het huidige uitwerkingsniveau met het beleid van de provincie. De participatie van bewoners is op een zorgvuldige wijze ingevuld. Het netwerk kan aangepast worden aan het bod,

al is optimalisatie mogelijk. De boden kunnen nu worden vastgesteld, met de opdracht om de voortgang te bewaken en de boden verder uit te werken en de verhouding tussen zon en wind te optimaliseren.

Doelen en indicatoren

Met de RES'en wordt een bijdrage geleverd aan de landelijke doelstelling (Klimaatakkoord) van jaarlijks 35 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030. De provinciale ambitie, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie, is dat in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt. Realisatie van de RES-boden is nodig om dit doel te behalen. De doelstelling is ook als indicator vastgelegd in de Programmabegroting 2021 (programma 4 beleidsdoel 2). In de Omgevingsvisie is ook de ambitie voor de lange termijn vastgelegd: de provincie Utrecht is zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal.

Participatie

Zie onder argumentatie en inleiding

Financiële consequenties

Voor invulling van de provinciale rol bij de uitvoering van de RES'en (zie hierna bij 'vervolg') is in de Programmabegroting (programma 4 Energietransitie) structureel en meerjarig € 930.000 per jaar beschikbaar.

In deze fase van het RES-proces is nog niet bekend welke planologische besluiten voor windlocaties genomen dienen te worden en of dit door de gemeente of de provincie gedaan wordt. Duidelijk is wel dat dit aanzienlijk meer menskracht en middelen zal vragen dan nu voor handen is. Een voorstel voor extra middelen zal worden betrokken bij de integrale afweging voor de Kadernota 2023.

Vervolg

<u>Rol van de provincie in de komende tijd</u>

- <u>Blijvende ondersteuning van de RES-regio's en projectorganisaties</u>

De provincie zal ook in de komende tijd een ondersteunende rol voor de projectorganisaties en de partners blijven spelen. Deze ondersteuning is essentieel om op de ingeslagen weg voort te kunnen gaan; de stap naar RES 2.0 kan niet worden gemaakt zonder de inzet van een deskundige projectorganisatie. Wij zullen onze inhoudelijke en financiële ondersteuning voortzetten.

- <u>Intensieve samenwerking met partners bij het uitwerken van de plannen uit RES 1.0: de verdere zoektocht naar locaties, bij het concretiseren van zoekgebieden en bij de verdeling van bevoegdheden bij windprojecten</u>

De plannen uit RES 1.0 moeten verder worden uitgewerkt. Wij zullen samen met de gemeenten blijven zoeken naar aanvullende locaties. We gebruiken die om de verhouding zon/wind te optimaliseren, maar ook om de doorgroei ná 2030 voor te bereiden. Wij staan open voor initiatieven vanuit de samenleving, vanuit bedrijven en vanuit lokale energiecoöperaties en die ten goede komen van de samenleving. Wij zullen de RES-partners ondersteunen bij eventueel benodigde onderzoeken

Bij projecten voor de opwek van windenergie ligt de bevoegdheid in de praktijk vaak bij de provincie (bevoegd gezag op basis van de Electriciteitswet 1998). De provincie kán die bevoegdheid delegeren naar een gemeente. Wij willen hierover per windlocatie afspraken maken met de lokale partners. Belangrijke elementen in de afweging omtrent delegatie zijn onder andere de complexiteit van het project (bijvoorbeeld in de investeringen voor netaansluiting, inpassing in een gebied met bijzondere waarden), grensoverschrijdendheid, benodigde expertise en menskracht, en het standpunt van de gemeente over de wenselijkheid van delegatie van de bevoegdheden.

- Bewaken algemene voortgang en opstellen tussenbalans medio 2022

Wij zullen bewaken dat de procedures voor vergunningverlening binnen het kader van het Klimaatakkoord worden doorlopen. Het Klimaatakkoord voorziet vergunningverlening uiterlijk 1 januari 2025, en realisering van alle maatregelen gereed op 1 januari 2030. Wij zullen de route daarheen samen met de partners gezamenlijk uitwerken, en blijven monitoren zoals wij ook aan uw Statencommissie hebben toegezegd.

Wij zullen eind 2021 eerst met de gemeenten een tussentijdse meting doen. We zullen dan speciaal aandacht geven aan de verdere verkenningen van alternatieve locaties, en de compensatiemogelijkheden voor eventuele planuitval.

Zoals in het voorgestelde besluit onder 4 staat opgenomen zien wij medio 2022 als een belangrijk ijkmoment om samen met de partners een tussenbalans op te maken (midden tussen RES 1.0 en RES 2.0). Wij willen dit onderdeel van het besluit als volgt uitwerken:

- Medio 2022 is zicht op de ambities van de nieuw gevormde gemeenteraden.
- Medio 2022 is ook het moment waarop zicht zou moeten zijn op de start van de ruimtelijke procedures, gelet op de planning om uiterlijk 1 januari 2025 vergunningen verleend te hebben.
- Wij zullen dan in beeld brengen of de plannen voldoende robuust zijn, de zoeklocaties voldoende concreet zijn, de aansluitbaarheid op het net gegarandeerd is, de balans tussen zon en wind vanuit het oogpunt van een efficiënte benutting van het net voldoende geoptimaliseerd is en of participatie heeft plaatsgevonden.
- Tevens zullen we in de tussenbalans meten of er voldoende compensatiemogelijkheden voor planuitval zijn, of vergunningverlening tijdig zal kunnen plaatsvinden, of logische locaties daadwerkelijk benut zijn, en of initiatieven van onderop ingebracht en benut zijn.
- Op basis daarvan zullen wij in beeld brengen of inzet van provinciale ruimtelijke instrumenten gewenst of noodzakelijk is.

- Participatie, lokale initiatieven en mede-eigendom

Bij de verdere uitwerking zal de maatschappelijk participatie een constante zijn. Bij zoekprocessen, maar ook bij de formele besluitvorming zullen burgers en belanghebbenden hun inbreng blijven houden. Wij zullen betrokkenen stimuleren om initiatieven in te brengen of op te halen. Wij zullen de betrokkenheid van energiecoöperaties, natuur- en milieuorganisaties, bewonersorganisaties en lokale ondernemers blijven stimuleren en blijven ondersteunen, zoals we ook aan uw Staten hebben toegezegd.

De provincie zal de inzet uit het Klimaatakkoord voor 50% lokaal eigendom verder ondersteunen, en plaatselijk initiatieven van energiecoöperaties aanmoedigen en met kennis en financiële ondersteuning helpen om projecten van de grond te krijgen. Gemeenten kunnen via de Uitvoeringsverordening Subsidies Energietransitie (USET) ondersteuning krijgen bij de uitvoering van participatieprocessen.

Planning

Na het besluit tot vaststellen van de RES Amerfoort en Foodvalley in de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen zullen deze worden aangeboden aan het Nationaal Programma RES (NP RES). Daarmee begint ook de fase van uitwerking – met veel nader onderzoek – en realisatie.

Het halen van de doelen uit het Klimaatakkoord in 2030 en 2050 vraagt een programmatische aanpak van de realisatiefase. RES 1.0 is een stap in dat proces. Mijlpalen:

- Medio 2022 stellen wij een tussenbalans op en leggen deze aan u voor
- 1 juli 2023 RES 2.0, de eerste van de tweejaarlijkse actualisaties wordt u worden voorgelegd.
- Voor 1 januari 2025 zijn alle maatregelen waarmee het doel van 35 TWh gehaald moet worden rechtsgeldig vergund, zoals vastgelegd in het klimaatakkoord.
- Op 1 januari 2030 moet de opwek met zon (op dak en op land) en met wind operationeel zijn, en moet in totaal 35 TWh per jaar worden opgewekt.

Het warmtehoofdstuk uit de RES'en zal naast de Regionale Structuurvisie Warmte eind van dit jaar ook lokaal zijn uitgewerkt in gemeentelijke Transitie Visies Warmte (TSW).

De internationale en nationale verplichting om klimaatverandering tegen te gaan is dringend en dwingend, en staat geen uitstel of afstel toe. Wij nemen onze verantwoordelijkheid, en nemen de maatregelen die een passende bijdrage leveren. Wij staan voor onze verplichting die we met het klimaatakkoord zijn aangegaan.

Alleen door elkaar als partners vast te houden, te steunen en aan te moedigen wordt deze grote opgave voor ons en onze regionale partners haalbaar. RES 1.0 is een belangrijke bijdrage in onze mondiale missie om de toekomst voor ons en de mensen na ons veilig te stellen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,	Secretaris,
mr. J.H. Oosters	mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Besluit op 30 juni 2021 tot vaststelling van RES 1.0 regio Amersfoort en RES 1.0 regio Foodvalley

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 30 juni 2021;

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 mei 2021,
met nummer UTSP-997885275-16343,
van afdeling Stedelijke Leefomgeving (SLO)

Overwegende dat:
- De provincie Utrecht het Klimaatakkoord uit 2019 heeft onderschreven en de verplichting heeft aanvaard om samen met regionale partners te werken aan een gezamenlijk aanbod per RES voor het opwekken van duurzame energie
- Als doel is aanvaard om dat aanbod voor 1 juli 2021 in de vorm van een Regionale Energiestrategie aan het Rijk aan te leveren
- Met het onderschrijven van het Klimaatakkoord en het overnemen van de doelen in de provinciale omgevingsvisie tevens commitment is aangegaan om de doelen zoals opgenomen in de RES voor 2030 te realiseren

Besluiten provinciale Staten van 30 juni 2021, inclusief aangenomen amendementen:

1. de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Amersfoort en de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Foodvalley vast te stellen;

2. in te stemmen met inzending van de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Amersfoort en de Regionale Energiestrategie 1.0 van de RES regio Foodvalley naar het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NP RES);

3. GS op te dragen om in overleg met de regionale partners de uitwerking en gezamenlijke realisatie van de RES'en vorm te geven, te bewaken en te faciliteren binnen de kaders van de Omgevingsvisie, (interim)Omgevingsverordening en de tijdslijnen van het Klimaatakkoord;

4. GS op te dragen om, na overleg met de RES-partners, medio 2022 een tussenbalans op te stellen en voor te leggen aan Provinciale Staten en daarin inzicht te geven of:
    a. de plannen voldoende robuust zijn, zoeklocaties voldoende concreet zijn, de aansluitbaarheid op het net geborgd is, de verhouding zon en wind voldoende geoptimaliseerd is, en er in voldoende mate zicht is op een zorgvuldige ruimtelijke inpassing,
    b. nadere participatie heeft plaatsgevonden en/of initiatieven van onderop ingebracht en benut zijn en er zicht is op minimaal 50% lokaal eigendom
    c. per locatie afspraken zijn gemaakt met de betreffende gemeente(n) over de planologische besluitvorming en vergunningverlening, gericht op zorgvuldige en tijdige besluitvorming
    d. er voldoende aanvullende locaties zijn als compensatiemogelijkheden voor planuitval
    e. afhankelijk van de inzichten onder a tot en met d: of inzet van provinciale ruimtelijke instrumenten op specifieke locaties gewenst of noodzakelijk is
    f. waarbij voorafgaand aan een eventuele voorbereiding van de inzet van een ruimtelijk instrument (PIP of PB) in ieder geval een consultatie van Provinciale Staten zal plaatsvinden.

w.g.

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters